

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om ”Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om de omfattande risk- och säkerhetsbedömningarna (”stresstester”) av kärnkraftverk i Europeiska unionen och därmed förbunden verksamhet”

COM(2012) 571 final

(2013/C 44/25)

Huvudföredragande: **André MORDANT**

Den 12 oktober 2012 beslutade Europeiska kommissionen att i enlighet med artikel 304 i EUF-fördraget rådfråga Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om

”Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om de omfattande risk- och säkerhetsbedömningarna (”stresstester”) av kärnkraftverk i Europeiska unionen och därmed förbunden verksamhet”

COM(2012) 571 final.

Den 17 september 2012 gav kommitténs presidium i uppdrag åt facksektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället att förbereda ärendet.

Med hänsyn till ärendets brådskande karaktär (artikel 59 i arbetsordningen) utsåg Europeiska ekonomiska och sociala kommittén André MORDANT till huvudföredragande vid sin 485:e plenarsession den 12–13 december 2012 (sammanträdet den 13 december), och antog följande yttrande med 98 röster för och 6 nedlagda röster.

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Trots att riskhanteringen i huvudsak är avhängig kärnkraftverkens tillförlitlighet anser EESK att man måste beakta alla risker, inbegripet yttre risker för befolkningen, miljön och ekonomin.

1.2 EESK anser att man för varje kärnkraftverk måste planera hanteringen av potentiella olyckor genom utbildning av personalen, information till och samråd med närboende så att de kan delta i utarbetandet av säkerhetsanvisningarna och så att man kan dra nytta av deras kunskaper om trakten och samtidigt förbereda hanteringen av situationen efter en eventuell olycka (som är ett arbete på lång sikt).

1.3 EESK ser positivt på kommissionens vilja att genomföra en ambitiös översyn av direktivet om kärnsäkerhet och anser att kommissionen inte bara bör beakta de tekniska aspekterna utan också de mänskliga aspekterna som berör arbetstagare och allmänheten (hälsofrågor, stress, psykologiska problem, nödsituationer osv.).

1.4 EESK konstaterar att inte alla medlemsstater har en oberoende tillsynsmyndighet med ett lagstadgat ansvarsområde. Medlemsstaterna har inte heller någon gemensam strategi när det gäller bestämmelser om kärnsäkerhet. Av det skälet rekommenderar EESK en harmonisering genom direktivet.

1.5 EESK anser att arbetet med att informera och involvera allmänheten i kärnkraftsfrågor skulle kunna utgå från en tillämpning av Århuskonventionen, som föreskriver information, deltagande/samråd och möjlighet till rättslig prövning. Konventionen har undertecknats av EU och medlemsstaterna.

1.6 Kommittén anser att EU som en följd av kommissionens stresstester och rekommendationer bör inrätta mekanismer för övervakning och kontroll, inbegripet regelbundna rapporter från medlemsstaterna till EU-nivån.

1.7 Nära samarbete och informationsutbyte mellan operatörer, säljare, nationella myndigheter och EU-institutioner är viktiga faktorer, och rekommenderas också i meddelandet. Man bör också inkludera allmänheten och personalen och dess företrädare, inte minst i gränsområden, där förfarandena måste harmoniseras.

1.8 EESK anser att man i analyser av olycksscenarier absolut måste granska risken för stopp i alla reaktorer i ett kärnkraftverk beroende på att kylsystem och eltillförsel slås ut samtidigt. Vi rekommenderar också översyn av alla förfaranden som bygger på eltillförsel till olycksdrabbade reaktorer från en annan reaktor i samma kärnkraftverk, och översyn av säkerhetsutrustningen: yttre belysning som gör det möjligt för personalen att förflytta sig, dieseldrivna reservgeneratorer, förbättrade möjligheter till tillförsel av vatten till bränslekylbassänger.

1.9 EESK understryker att kärnenergin även fortsättningsvis bör ingå i EU:s energimix eftersom tillräcklig produktion av koldioxidsnål baslastelektricitet inte kommer att finnas inom överskådlig framtid. Detta bör ske utan att elförsörjningen äventyras genom tekniska störningar eller olyckor. Av detta skäl uppmanar vi kommissionen att stödja en studie av de organisatoriska och mänskliga faktorerna, eftersom det är dessa faktorer som är viktigast för kärnsäkerhet och säkerhetskontroll.

1.10 EESK ställer sig bakom kommissionens avsikt att föreslå en lagstiftningsakt om försäkring och skadeståndsansvar inom kärnenergiområdet, där riskerna för närvarande inte täcks fullt ut. Kommittén anser att inte minst de sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekterna bör täckas av fonder som ska upprättas av de europeiska producenterna av kärnkraftsel. Eventuella olycksoffer riskerar annars att inte få skydd eller ersättning i tillräcklig omfattning.

1.11 EESK hyser oro när det gäller den omfattande användningen av underleverantörer (ibland så mycket som 80 % av personalen) utan att detta arbetssätt har utvärderats tillräckligt med avseende på säkerheten. Detta resulterar i en kompetensförlust som försvagar arbetslagen. Kommittén anser att man bör lägga större vikt vid utbildningen av de personer som arbetar vid de olika anläggningarna.

1.12 Kraftverkens livslängd behandlas inte, trots att frågan berör säkerheten. Vi anser att denna fråga är avgörande för utvärderingen av säkerheten vid anläggningarna och huruvida de eventuellt ska ersättas med nya kraftverk, vilket i så fall kräver att man redan nu planerar för denna förnyelse. Förslag från nationella lagstiftare om att förlänga kärnkraftverkens drifttid bör endast accepteras om de överensstämmer med erkänd bästa praxis på internationell nivå.

1.13 EESK rekommenderar kommissionen att inleda harmoniserade åtgärder för att förhindra sköldkörtelskador genom intag av icke-radioaktiv jod i händelse av allvarliga olyckstillbud. Åtgärderna bör gälla inom hela EU. Utrymningszonerna bör också utvidgas till 20–30 km runt de europeiska anläggningar som ligger i tätbebyggda områden, som en följd av erfarenheterna från Fukushima.

2. Inledning

2.1 Olyckan i Fukushima (11 mars 2011) ledde till översyner av säkerheten vid kärntekniska anläggningar, både i Europa och i resten av världen. I EU finns 145 reaktorer, varav 13 är avstängda eller under avveckling. Detta innebär att det finns 132 reaktorer i drift vid 58 anläggningar, varav vissa ligger i gränsområden. Även om ingen jämförbar olycka har inträffat i EU har det funnits skäl att göra en översyn av samtliga mekanismer för att säkerställa att skydd, säkerhet och strålskydd ligger på högsta möjliga nivå. Av grannländerna har Schweiz och Ukraina deltagit i stresstesterna.

2.2 Vid Europeiska rådets möte i mars 2011 konstaterades att "säkerheten vid EU:s samtliga kärnkraftverk bör ses över

utifrån en genomgripande och transparent risk- och säkerhetsbedömning". Följaktligen inleddes i alla EU-länder en översyn i tre faser:

- Självbedömning som görs av kärnkraftsoperatörerna.
- De nationella tillsynsmyndigheternas granskning av självbedömningarna.
- Nationella experter och Europeiska kommissionens experters sakkunniggranskning av de nationella rapporterna under perioden januari–april 2012.

I enlighet med de fastställda tidsfristerna har samtliga deltagande medlemsstater lämnat sina lägesrapporter till kommissionen (COM(2011 784 final).

2.3 Dessutom uppmanade Europeiska rådet kommissionen att bjuda in EU:s grannländer för att delta i stresstestprocessen, och (för EU) "att se över den befintliga lagstiftnings- och regleringsramen för säkerheten vid kärntekniska anläggningar och före slutet av 2011 föreslå eventuella nödvändiga förbättringar". Denna översyn av säkerheten genomfördes sedan rådet gett kommissionen mandat att utföra uppdraget.

3. Sammanfattning av kommissionens meddelande

3.1 I slutrapporten konstaterades att säkerhetsstandarderna för kärnkraftverken i Europa i allmänhet är höga, men man rekommenderade förbättringar i fråga om olika säkerhetsaspekter i nästan alla europeiska kärnkraftverk.

3.2 De nationella tillsynsmyndigheterna kom dock till slutsatsen att inget kärnkraftverk behövde stängas.

3.3 Testerna visade att de säkerhetsstandarder som Internationella atomenergiorganet (IAEA) rekommenderar och bästa internationella praxis inte alltid tillämpades i samtliga medlemsstater.

3.4 Kommissionen kommer att noga följa upp genomförandet av rekommendationerna, och samtidigt föreslå lagstiftningsåtgärder som syftar till att ytterligare förbättra kärnsäkerheten i Europa.

3.5 Stresstesterna resulterade alltså i rekommendationer om ett stort antal specifika tekniska förbättringar i kärnkraftverken, men visade dessutom att internationella normer och internationell praxis inte tillämpas systematiskt. Vi måste också lära oss av erfarenheterna från Fukushima, bland annat i fråga om följande: Risker kopplade till jordbävningar och översvämningar, tillgång till och användning av seismiska instrument på platsen, införandet av system för ventilation och filtrering för reaktorbyggnaden och tillhandahållande av särskild utrustning avsedd för akuta ingripanden i händelse av olycka samt ett kontrollrum utanför anläggningen för att kunna samordna hjälpinsatserna.

3.6 Nationella åtgärdsplaner med tidsfrister för genomförandet kommer att utarbetas av de nationella tillsynsmyndigheterna och finnas tillgängliga i slutet av 2012. Kommissionen har för avsikt att rapportera om genomförandet av rekommendationerna i juni 2014, i partnerskap med de nationella tillsynsmyndigheterna.

3.7 Kommissionen har analyserat den gällande rättsliga EU-ramen för kärnsäkerhet, och kommer att presentera en översyn av direktivet om kärnsäkerhet i början av 2013. De ändringar som föreslås rör i huvudsak säkerhetskrav, de nationella tillsynsmyndigheternas roll, oberoende och befogenheter samt öppenhet och uppföljning.

3.8 Därefter kommer andra förslag om försäkring och skadeståndsansvar inom kärnenergiområdet och om gränsvärden för radioaktivitet i livsmedel och djurfoder. Stresstesterna har också klargjort behovet av ytterligare arbete på kärnsäkerhetsområdet (dvs. brottsförebyggande åtgärder), där huvudansvaret vilar på medlemsstaterna.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén vill understryka att stora ansträngningar och ekonomiska resurser har ägnats dessa tester, och arbetet har varit välorganiserat. Stresstesterna genomfördes i 14 av EU:s medlemsstater, och de kärnkraftsoperatörerna har deltagit i utvärderingen "på frivillig bas", vilket är en god utgångspunkt för genomförandet av gemensamma skydds- och säkerhetsbestämmelser. Utvärderingarna baseras dock på operatörernas självbedömningar, med uppföljning i form av en granskning av de nationella kärnsäkerhetsmyndigheterna och inbördes utvärdering. Som en följd av kommissionens stresstester och rekommendationer bör EU inrätta mekanismer för övervakning och kontroll.

4.2 Den rättsliga ramen

4.2.1 Trots direktivet om kärnsäkerhet finns det inte någon enhetlig metod när det gäller regleringen av kärnsäkerheten och det fysiska skyddet. Det skulle behövas en mer genomgripande översyn av EU-direktivet, med en mer omfattande kodifiering av kärnsäkerheten. Genomförandet bör vara strikt, liksom tillämpningen av överträdelseförfarandet.

4.2.2 **Ändring av kärnsäkerhetsdirektivet.** Två länder, Polen och Portugal, har ännu inte införlivat direktivet om kärnsäkerhet (Rådets direktiv 2009/71/Euratom av den 25 juni 2009 om upprättande av ett gemenskapsramverk för kärnsäkerhet vid kärntekniska anläggningar – tidsfristen för införlivandet gick ut den 22 juli 2011). "Det är nödvändigt att säkerställa att erfarenheterna från Fukushimaolyckan och slutsatserna från stresstesterna utnyttjas på ett korrekt och enhetligt sätt i EU och att

de speglas i den rättsliga ramen" (COM(2012) 571 final). EESK ställer sig bakom den pågående översynen och ser helst en större roll för EU i kontrollverksamheten. Man bör emellertid inte begränsa sig till de tekniska delar som stresstesterna omfattar. Säkerheten beror också på den mänskliga faktorn: allmänheten, arbetstagarna och deras företrädare. Bestämmelserna om öppenhet och allmänhetens deltagande i kärnsäkerhetsdirektivet borde utgå från Århuskonventionen, som EU och nästan alla medlemsstater har undertecknat, åtminstone vad gäller allmänhetens deltagande.

4.2.3 Det är viktigt att framhålla behovet av en harmonisering av bestämmelserna om strålskydd och nödberedskap och insatsförmåga utanför anläggningarna i EU:s medlemsstater: "I EU finns det 47 kärnkraftverk med 111 reaktorer med fler än 100 000 invånare inom en cirkel på 30 km. Detta visar att nödberedskap utanför anläggningarna är av största vikt. Ansvaret för sådana åtgärder delas av flera nationella, regionala och lokala myndigheter" (COM(2012) 571 final). Av det skälet stöder kommittén helhjärtat en översyn av EU-lagstiftningen på detta område och behovet av samråd med boende i området.

4.2.4 **Försäkring och skadeståndsansvar inom kärnenergiområdet.** Ansvaret för detta ligger inte på EU-nivån, men "i artikel 98 i Euratomfördraget föreskrivs emellertid rådsdirektiv om fastställande av bindande åtgärder för denna fråga. Baserat på konsekvensbedömningen ska kommissionen analysera i vilken omfattning situationen för eventuella offer för en kärnkraftsolycka i Europa bör förbättras inom ramen för EU:s befogenhet" (COM(2012) 571 final). Kommissionen planerar att lägga fram en lagstiftningsakt i frågan, och EESK stöder detta initiativ. För närvarande täcker försäkringarna inte i tillräcklig grad de risker som bör omfattas. Bl.a. har respektive stat fortfarande ansvar för de sociala, miljömässiga och ekonomiska aspekterna och ersättning "i sista hand".

4.2.5 **Översyn av lagstiftningen om livsmedel och djurfoder.** Erfarenheterna från händelserna i Fukushima och Tjernobyl visade att det finns ett behov av att skilja mellan instrument som reglerar importen av livsmedel från tredjeländer och de för saluföring av livsmedel vid olyckor i EU" (COM(2012) 571 final). Denna lagstiftning bör ses över.

4.3 I specifikationerna till stresstesterna anges vad analysen ska omfatta, men inte vad som har uteslutits. Kärnkraftverkens åldrande, förlängningen av deras driftstid, deras säkerhetskultur och oberoende samt de nationella tillsynsmyndigheternas standarder och samstämmighet är frågor som har uteslutits och som alltså inte har utvärderats. Åtminstone vissa av dessa faktorer skulle kunna anses ha bidragit till omfattningen av Fukushima-katastrofen, som var den händelse som föranledde stresstesterna.

4.4 Därför vill EESK stödja förslaget om att gemensamma forskningscentrum ska involveras, och att man ska inrätta ett permanent europeiskt laboratorium för kärnsäkerhet, även om det fortfarande rör sig om tekniska analyser. Vi vill återigen framhålla att man måste ta fram utbildningar på hög nivå som rör kärnkraften. Dessutom behövs en behörig administrativ myndighet för kärnsäkerhet i Europa, utöver myndigheten för strålskydd och myndigheten för icke-spridning av kärnmaterial.

4.5 Kommittén anser att man bör lägga större vikt vid utbildningen av de personer som arbetar vid de olika anläggningarna. I vissa länder anlitar man tämligen systematiskt underleverantörer, utan att verkligen utvärdera vad detta innebär i fråga om säkerhet. Detta resulterar i en kompetensförlust som försvagar arbetslagen.

4.6 **Ökat internationellt samarbete och en förbättring av den globala rättsliga ramen för kärnsäkerhet.** "En majoritet av de länder som deltar i denna arbetsgrupp betonade behovet att beakta IAEA:s säkerhetsnormer, tillsynsoberoende och effektivitet, utvidgad användning av inbördes utvärderingar samt förbättrad öppenhet och transparens" (COM(2012) 571 final). Man bör notera att oberoende, öppenhet och insyn är vägledande principer för informationsutbytet och förstärkningen av bestämmelserna, men frågan är om detta är tillräckligt om inte bestämmelserna tillämpas.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Transparens

5.1.1 I Århuskonventionen föreskrivs de tre pelarna samråd, deltagande och möjlighet till rättslig prövning, men när det gäller att informera befolkningen, måste man konstatera att detta (med undantag för en hänvisning till öppenhet) inte ingår i stresstesterna. Allmänheten är emellertid en faktor man inte kan bortse från när det gäller kärnsäkerheten och det fysiska skyddet. EU-medborgarnas deltagande har inte motsvarat utmaningarnas storlek. Det har funnits olika svårigheter i samband med deltagandet. Tidsfristerna för att granska de olika frågorna har varit mycket korta. Vid offentliga möten har tolkning inte alltid skett, och flera sammanslutningar har inte kunnat delta av ekonomiska skäl. Den öppenhet som ändå funnits har möjliggjort en mycket detaljerad analys av rapporterna från vissa organisationer i det civila samhället.

5.1.2 "Förekomsten av incidenter i kärnanläggningar, även i medlemsstater som i övrigt har god säkerhetshistorik, bekräftar behovet av grundliga och regelbundna säkerhetsgranskningar och av utvärderingen av driftserfarenhet, och belyser behovet av nära samarbete och informationsdelning mellan operatörer, säljare, tillsynsmyndigheter och europeiska institutioner som European Clearinghouse of Operating Experience, som drivs av kommissionens gemensamma forskningscentrum (JRC)." Informationsutbytet kan dock inte begränsas till "operatörer, säl-

jare, tillsynsmyndigheter och europeiska institutioner" (COM(2012) 571 final). EU-medborgarna bör få delta i denna process – det är en av pelarna i Århuskonventionen (information, samråd/deltagande, möjlighet till rättslig prövning).

I Frankrike finns tre instanser som har till uppgift att hjälpa medborgarna: kommittén för öppenhet och information i fråga om kärnsäkerhet (Haut comité pour la transparence et l'information sur la sécurité nucléaire, HCTISN), lokala informationsorgan (Commissions locales d'information, CLI) och den nationella sammanslutningen av lokala informationsorgan (Association nationale des comités et commissions locales d'information, ANCCLI) (lag från juni 2006). Dessa instanser deltog i de kompletterande utvärderingar av säkerheten som genomfördes i Frankrike. HCTISN har deltagit i utarbetandet av specifikationerna, och har gett en arbetsgrupp i uppgift att genom hearingar ute på fältet undersöka personalens arbetsvillkor. CLI och ANCCLI har analyserat operatörernas rapporter, som bildat underlag för den franska kärnsäkerhetsmyndighetens rapport.

I samband med incidenter har dessa instanser tillgång till uppföljningsbrev efter inspektioner, och de kan få tillgång till operatörernas svar. Mot bakgrund av dessa möjligheter kan den franska allmänheten delta i analysen av incidenter, vilket möjliggör en konstruktiv dialog med befolkningen.

5.2 Ett viktigt påpekande från kommissionen är att de nationella tillsynsmyndigheterna drog slutsatsen "att det inte finns några tekniska skäl för att kräva att något kärnkraftverk ska stängas i Europa" och att de "identifierade en rad lyckade lösningar" (COM(2012) 571 final). Detta påpekande åtföljs dock av rekommendationer och krav på förbättringar som ska genomföras inom en fastställd tidsram. Vad händer om tidsfristerna inte respekteras? Vissa tekniska krav – tjockare bottenplatta (Fessenheim i Frankrike), förstärkning av byggnaderna (mellanlagringsbassänger) – kan vara omöjliga att genomföra. Vad ska länderna då göra? Man bör också erinra om att ett visst antal kraftverk inte har vidtagit de skyddsåtgärder som rekommenderades efter olyckorna i *Three Mile Island* och *Tjernobyli*.

5.3 Resultat vad gäller säkerhetsförfaranden och ramar

Efter Fukushima är de viktigaste punkterna följande:

5.3.1 Bedömning och förvaltning av yttre risker

Man har aldrig förutsett att både kylsystem och eltillförsel skulle kunna slås ut samtidigt för alla reaktorer vid en anläggning. Följaktligen visade det sig att skyddssystemen (reservdiesलगeneratorer, vattenbehållare) inte fungerade, och att de andra reaktorerna, som skulle ha övertagit den utslagna reaktorns funktioner, också stannade.

5.3.2 **Säkerhetsbedömningarna** "skiljer sig avsevärt" mellan medlemsstaterna (COM(2012) 571 final). De bör harmoniseras, och man bör välja det strängaste tillvägagångssättet. Man får inte låta lura sig av den låga sannolikheten, för en olycka är i allmänhet resultatet av små brister som uppträder i följd – eller, ännu värre, samtidigt. Analysen av Fukushima har dessutom visat att risken för en jordbävning och en tsunami hade underskattats, trots att specialister hade påpekat att liknande händelser inte bara var möjliga, utan också hade inträffat under 1930-talet. Tendensen har varit att betrakta vissa olyckor som "omöjliga".

Ändå hade olyckan vid Three Mile Island redan visat att en reaktorhård kan smälta. De undersökningar som genomfördes flera år efter olyckan visade sprickor i reaktorinneslutningen, som dock hade hållit. I Tjernobyl däremot hade den glödande radioaktiva massan (corium) spridit sig överallt. I Fukushima smälte de tre härdarna (nr 1, 2 och 3) delvis, och har troligtvis skadat bottenplattan.

5.3.3 Hantering av allvarliga olyckor

Man bör planera för alla situationer för att försöka ta fram åtgärder för att i största möjliga utsträckning lindra och begränsa olyckan. **En av de viktigaste åtgärderna är utbildning av personalen.** För att kunna säkerställa hantering av den externa situationen bör man också förbereda hanteringen av potentiella olyckor genom samråd med närboende så att de kan delta i utarbetandet av säkerhetsanvisningarna och bidra med kunskaper om trakten.

Fukushima visade också ännu en gång vikten av hanteringen av situationen efter en olycka, där de lokala, regionala och nationella myndigheterna kommer att delta. De boende i närområdet bör rådfrågas, delta i övningar och bidra med sina kunskaper. Hanteringen av situationen efter en olycka är ett långsiktigt åtagande.

5.4 Viktiga rekommendationer från stresstesterna om säkerheten

5.4.1 Rekommendationer om säkerhetsåtgärder i kärnkraftverk:

— Deltagarländernas uppföljning

Införskaffande av mobil utrustning bör göra det möjligt att förebygga eller lindra allvarliga olyckor. Man bör också öka utrustningens tålighet (system med "tålig kärna") och förbättra utbildningen av personalen.

— Åtgärdsplan för att säkerställa genomförandet av rekommendationerna

Man bör först utvärdera de olika rekommendationernas betydelse "för att prioritera och tilldela resurser till de områden som ger de största säkerhets fördelarna" (COM(2012) 571 final). De senare generationernas reaktorer har utformats för att uppfylla i princip alla de krav som ställs i rekommendationerna, men regleringskapaciteten behöver stärkas i fråga om kärnsäkerheten i Europa.

— Ansvar för uppföljning och kontroll:

Medlemsstaterna har ansvar för uppföljning och kontroll, men ska lämna regelbundna rapporter till EU-nivån.

5.4.2 Rekommendationer om förfaranden

— "Den europeiska vägledningen bör utvecklas mot bakgrund av utvärderingen av naturkatastrofer, inklusive jordbävning, översvämning och extrema väderförhållanden och säkerhetsmarginaler för att öka enhetligheten mellan medlemsstaterna" (COM(2012) 571 final). Kommissionen rekommenderar att man överlämnar denna uppgift till Wenra (den västeuropeiska sammanslutningen av kärnenergiorgan, Western European Nuclear Regulators Association). **Det vore intressant att använda en samrådsprocess som ansluter sig till Århuskonventionen för att involvera åtminstone invånarna nära de platser där riktlinjerna utarbetas.**

— Man bör systematiskt göra besök och utvärderingar vart tionde år samtidigt som man bibehåller underhållsprogram som är anpassade till utrustningens betydelse.

— Rapporterna om reaktorsäkerheten bör uppdateras minst vart tionde år.

— Man bör ta fram utrustning för nödfall, skapa skyddade kriscentrum, och räddningsstyrkor med mobil utrustning.

5.5 I analyser av olycksscenarioer måste man absolut fastställa vem som ansvarar för en situation där alla reaktorer i ett kärnkraftverk stängts av beroende på att kylsystem och eltillförsel slås ut samtidigt. Man bör också se över alla förfaranden som bygger på eltillförsel till olycksdrabbade reaktorer från en annan reaktor i samma kärnkraftverk, och säkerhetsutrustningen: yttre belysning som gör det möjligt för personalen att förflytta sig, dieseldrivna reservgeneratorer. Man bör självklart också granska förvaringen i bränslekylbassänger, och förbättra möjligheterna att förse dessa bassänger med vatten.

5.6 "Kommissionen anser att utvidgning av säkerhetsbedömningen till nödberedskap och insatsförmåga utanför anläggningarna är viktigt för att förbättra medborgarnas säkerhet" (COM(2012) 571 final). EESK anser också att man bör harmonisera förfarandena mellan länder som gränsar till varandra. När det gäller lokala informationsorgan som CLI: Schweizare och tyskar är medlemmar i organet i Fessenheim, deltagare från Tyskland och Luxemburg finns i informationsorganet i Cattenom. Belgare deltar i sammanträdena för CLI i Chooz och skulle kunna delta i organet i Gravelines. Det finns ett stort intresse av att förbereda hanteringen av incidenter med de närboende. Krisen efter en olycka skulle kunna bli mycket långvarig, och det är naturligtvis de närboende som drabbas hårdast av skadorna med svåra sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Operatörernas försäkringar täcker långt ifrån alla kostnader för en olycka: det blir staterna (dvs. medborgarna) som får stå för notan.

5.7 Viktiga resultat och rekommendationer från bedömningarna av det fysiska skyddet

5.7.1 Rådets ad hoc-grupp för kärnsäkerhet (Ad-hoc Group on Nuclear Security, slutrapport: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st10/st10616.en12.pdf>) presenterade sin analys av fem områden: fysiskt skydd, avsiktliga flygkrascher (attentat), it-angrepp, planering för en nödsituation inom kärnenergiområdet, samt övningar och utbildning. Den nationella säkerheten faller fortfarande under medlemsstaternas ansvar. Följande bör göras:

- Ratificera konventionen om skydd av kärnmaterial (spridning).
- Fortsätta arbetet för ökad kärnsäkerhet.
- Skapa kopplingar mellan kärnskydd, strålskydd och kärnsäkerhet.

Avsaknaden av undersökningar om de organisatoriska och mänskliga faktorerna är en brist. **Dessa faktorer utgör hörnstenar i säkerheten och måste granskas.**

5.7.2 I samband med diskussionen om olyckor har man ställt frågor om behovet av att beakta sabotage och flygkrascher. Detta diskuterades vid ett seminarium på EU-nivå. Diskussionen (flygkrascher med stora flygplan) visade att EU-länderna har olika strategier. Oron i samhället är emellertid stor, och bör beaktas. De reaktorinneslutningar som nu finns skulle i själva verket inte stå emot en flygkrasch med ett stort flygplan, men de nya reaktorerna av typen Europeisk tryckvattenreaktor (EPR) bör uppfylla de nya byggkraven: Är de tillräckliga?

5.7.3 Åtgärder för ökad kärnsäkerhet:

- Minska hotet från avsiktliga CBRN-incidenter (kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära incidenter), inklusive terrorhandlingar, och upptäckt av radioaktiva och nukleära material.
- Ändring av direktiv 2008/114/EG om identifiering av, och klassificering som, europeisk kritisk infrastruktur, som planeras för 2013.
- Kommissionen ska före årets slut lägga fram ett lagstiftningsförslag om nät- och informationsäkerhet.
- Antagande om förslaget om granskning av unionens civilskyddsmekanism som underlättar samarbetet mellan medlemsstaterna vid biståndsinsatser vid allvarliga olyckor, inklusive radiologiska och nukleära olyckor.

5.8 Framtidsutsikter

5.8.1 Man kan konstatera att de stresstester som Fukushima-katastrofen föranledde är de mest omfattande någonsin. Mycket dokumentation har också ställts till allmänhetens förfogande. En noggrann uppföljning bör dock göras även fortsättningsvis. Förbättringar måste göras i alla länder, och svagheter i lagstiftningen måste rättas till.

5.8.2 **Dessutom har inte de organisatoriska och mänskliga faktorerna analyserats tillräckligt**, och deras betydelse för säkerheten har inte beaktats. När det gäller organisationen inför en kris och hanteringen av den på lång sikt måste man inleda samråd med alla aktörer och involvera den breda allmänheten.

5.8.3 Kommissionen rekommenderar följande:

- **De krav som framställts bör uppfyllas snarast möjligt.** Kommissionen kommer att följa upp hur kraven tillgodoses, och tillsammans med Ensreg (europeiska högnivågruppen för kärnsäkerhet och avfallshantering) offentliggöra en rapport 2014. Handlingsplanen bör syfta till att det stora flertalet säkerhetsförbättringar som krävs ska genomföras senast 2015.
- Kommissionen ska föreslå att rådet får mandat för att aktivt delta i **arbetsgruppen om transparens** (vilket också föreslagits av IAEA, utformad på grundval av forskning från Riscom). EESK föreslår att man här stöder sig på Århuskonventionen.

- **Bidra till förstärkningen av säkerhetsskapande åtgärder inom kärnenergiområdet** genom ett förstärkt samarbete mellan medlemsstaterna och EU-institutionerna.

Kommittén rekommenderar här deltagande av/samråd med befolkningen.

5.8.4 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén anser att resultaten av stresstesterna bör vara att man antar striktare säkerhetsstandarder för kärnenergin, som står för 30 % av elproduktionen i EU. Det är av största vikt att denna viktiga koldioxidsnåla källa till el även fortsättningsvis ingår i EU:s energimix och bidrar till uppnåendet av målen om minskade växthusgasutsläpp.

Bryssel den 13 december 2012

*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

Staffan NILSSON
